

SANAYİ COĞRAFYASI PERSPEKTİFİNDE TÜRKİYE'DE CEYLAN GİRİŞİMLER

Gazelle (Ceylan) Initiatives in Türkiye in The Perspective of Industrial Geography

Mesut DOĞAN¹

Öz

Dünyada ulaştırma, iletişim ve bilişime bağlı olarak meydana gelen gelişmeler, büyük değişimlere neden olmuştur. Meydana gelen bu değişimlerden sanayi sektörü de etkilenmiştir. Büyük bir yatırım hamlesi olarak görülen ceylan girişimler, 1980'li yıllarda başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batı Avrupa'da faaliyetlerine başlamıştır. Zaman içerisinde hızlı bir gelişme içine girmiş olan ceylan girişimler, Asya kıtasında Japonya, Çin gibi ülkelerde de görülmüştür. 2010'lu yılların başından itibaren de Türkiye'de doğan ceylan girişimler, sanayi coğrafyası kapsamında faaliyetlerine başlamıştır.

Teknoloji, internet, yazılım, mobil uygulamalar ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren genç şirketleri tanımlamak için kullanılan ceylan girişimler, faaliyete geçtiği zamandan itibaren istihdam ve üretim alanında özellikle genç yatırımcılarla varlığını sürdürmüştür. Özellikle kuruluş aşamasında 10 civarında çalışanı bulunan ceylan girişimlerin bazıları çok hızla büyüyerek ulusal ve uluslararası piyasada kendine yer bulmuştur. İnternete bağlı olarak teknolojik desteklerle çok hızla gelişen ceylan girişimler, oldukça yenilikçi olmakla beraber çok kısa sürede istihdam, ciro büyüklüğü, kitlesel ağıyla büyümüş ve çok geniş alanlara hizmet vermeye başlamıştır.

Türkiye'de yakın zamanda ortaya çıkan ceylan girişimler, çok kısa sürede etkili olmaya başlamış, ülkenin ekonomisine hızlı şekilde katkı sağlamıştır. Türkiye'de teknoloji odaklı, yüksek büyüme oranlı ve global potansiyel özellikleriyle dikkat çeken e-ticaret markası haline gelmiş çok önemli ceylan girişimler de ortaya çıkmış ve marka haline gelmiştir. Türkiye'de kurulmuş ceylan girişimler, çok kısa sürede yenilikçi ve hızlı büyüyen yapılarıyla öne çıkarken ülke ekonomisine oldukça önemli katkılar sunmaktadır. Küreselleşmiş Dünya'da Türkiye'nin ceylan girişimleri de ekonomik platformda kendine yer bulurken özellikle genç girişimciler için de bir fırsat olmuştur. Bu durum, Türkiye'nin girişimcilik ekosisteminin potansiyelini ortaya koyarken aynı zamanda küresel dünyada rekabet edebilecek düzeyde var olmasına da yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Ekonomik Coğrafya, Sanayi, Ceylan Girişim

Abstract

Developments in transportation, communication and information technologies in the world have caused major changes. The industrial sector has also been affected by these changes. Gazelle initiatives, seen as a major investment move, started their activities in Western Europe, especially in the United States, in the 1980s. Gazelle initiatives, which have entered rapid development over time, have also been seen in countries such as Japan and China in the Asian continent. Gazelle initiatives, born in Türkiye since the beginning of the 2010s, started its activities within the scope of industrial geography.

Gazelle initiatives, which are used to describe young companies operating in technology, internet, software, mobile applications, and similar areas, have continued their existence in the field of employment and production, especially with young investors, since the time they started operating. Especially some of the Gazelle initiatives, which had around 10 employees during the establishment phase, have grown very quickly and found a place for themselves in the national and international market. Gazelle initiatives, which have grown very quickly with technological support connected to the internet, are quite innovative and have grown in employment, turnover, and mass network in a very short time and have started to serve very wide areas.

Gazelle initiatives that have recently emerged in Türkiye have become effective in a very short time and have contributed rapidly to the country's economy. Crucial Gazelle initiatives that have become e-commerce brands that draw attention with their technology-focused, high-growth, and global potential features have also emerged in Türkiye and have become brands. Gazelle initiatives established in Türkiye have stood out with their innovative and fast-growing structures in a very short time and have made significant contributions to the country's economy. In the globalized world, Türkiye's Gazelle initiatives have also found a place for themselves on the economic platform and have become an opportunity especially for young entrepreneurs. This situation will reveal the potential of Türkiye's entrepreneurship ecosystem and will also help it to exist at a level that can compete in the global world.

Keywords: Türkiye, Economic Geography, Industry, Gazelle Initiatives

¹ Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, ORCID No: 0000-0002-4926-5769, esutan@istanbul.edu.tr.

GİRİŞ

Ceylan Girişim terimi, 1980’li yılların başlarında popülerlik kazanmış ve özellikle girişimcilik ekosisteminin hızla genişlediği bu dönemde dikkat çekmiştir. Genellikle teknoloji, internet, yazılım, mobil uygulamalar ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren genç şirketleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Dünya genelinde, ceylan girişimler, genç girişimcilerin yaratıcılığı, inovatif düşünceleri ve girişimcilik ruhunu teşvik eden bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Bu tür girişimler; yenilikçi fikirler ve teknolojik çözümlerle girişimcilik dünyasında olumlu bir çağrışım oluşturmıştır.

Amerikalı Ekonomist David L. Birch’in ceylan girişimlerle ilgili şu şekilde görüşü mevcuttur. “1980’ler, ceylan girişimlerinin ekonomik büyüme ve istihdam yaratma açısından ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Bu dönemde, özellikle ABD’de teknoloji ve yazılım alanında hızla büyüyen şirketler (örneğin Microsoft ve Apple) bu kategoriye girmiştir” (Birch, 1987). 1990’lar, ceylan girişimlerinin sayısı, internetin yaygınlaşmasıyla birlikte artmıştır. Özellikle Silikon Vadisi’nde birçok startup bu kategoride yer almıştır. Amazon ve Google gibi şirketler, bu dönemde hızla büyüyen ceylan girişimleri olarak ortaya çıkmıştır. 2000’ler ve sonrası, teknoloji ve dijitalleşme, ceylan girişimlerinin daha da yaygınlaşmasını sağlamıştır. E-ticaret, fintech, yapay zekâ ve biyoteknoloji gibi alanlarda birçok ceylan girişimi ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, ceylan girişimleri globalleşme ve dijital dönüşüm süreçleriyle daha fazla dikkat çekmiştir (Birch, 1987).

Ekonomik açıdan bakıldığında, 5 yaşına kadar olan ve 3 yıllık bir süre içinde yıllık ortalama %10’un üzerinde büyüme kaydeden işletmeler "ceylan girişim" kategorisine girer. Ceylanlar, ulusal ekonomilerde yeni yaratılan işlerin çoğunu kapsayan, hızlı gelişim sağlayan ve toplam işletme sayılarının %3-5’ini temsil eden girişimlerdir (Bu tür girişimler, esneklikleri ve hızlı büyüme kapasiteleriyle bilinirler. İstihdam bakımından ele alındığında, ilk kuruluşunda ceylan girişimlerin önemli bir kısmı 10 civarında çalışanı bulunan "küçük ve orta" ölçekli işletmeler olarak sınıflandırılır. Çoğu zaman, bu tür girişimlerin yoğunlaştığı sektörler, yenilikçilik ve teknolojiye dayalıdır. Bu da onların pazarda hızla büyümesini sağlar.

Ciro açısından değerlendirildiğinde, bu işletmelerin büyük çoğunluğunun yıllık net satışları veya bilanço büyüklükleri 5 milyon TL’nin altında olan küçük ve orta işletmeler kategorisinde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu, ceylan girişimlerin genellikle küçük ve orta ölçekli başlayıp, hızlı büyüme yoluyla daha büyük ölçeklere ulaşma potansiyeline sahip olduklarını gösterir. Ceylanlar girişimler, pazara yeni ürünler getirmesinin yanı sıra yeni pazarlar da aramaktadırlar (Benešová vd.,2018). Hem ekonomik katkıları hem de yarattıkları yenilikçi iş modelleri sayesinde ceylan girişimler, ekonomik kalkınmanın önemli bir parçası haline gelmiştir.

TANIM VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

“Sanayi sektörü gerek kendi içerisinde gerekse diğer sektörler arasında bağ kurma yeteneği en fazla olan sektördür. Nitekim gelişen bir sanayi, diğer sektörlerle bağlantı kurarak daha hızlı ekonomik yapıyı canlandırır, iş bölümünü artırır ve nihayetinde tarım ve hizmet sektörünün de gelişmesine katkı sağlar” (Dura, 1991: 114). Ceylan girişimler, Sanayi Coğrafyası bağlamında, hızla büyüyen, nispeten genç ve yenilikçi şirketler veya girişimcilik faaliyetleri olarak tanımlanabilir. Bu tür girişimler, "ceylan" metaforu ile hızlı, çevik ve esnek yapıları vurgulanarak adlandırılır. Ceylan girişimler, özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ) olarak başlar, ancak hızlı büyüme potansiyeli gösterirler ve genellikle yenilikçi iş modelleri veya teknoloji kullanımı ile dikkat çekerler. Kısa sürede hızlı bir şekilde büyüme kaydeden, gelirlerini, müşteri tabanını ve operasyonel kapasitesini hızla artıran şirketlerdir. Bu tür girişimler genellikle yenilikçi iş modelleri, güçlü liderlik ve piyasa ihtiyaçlarına hızlı yanıt verme yeteneği ile öne çıkar. Teknoloji, e-ticaret, finansal teknoloji (fintech) ve sağlık gibi dinamik sektörlerde sıkça görülürler.

TÜİK tanımlarında ise; 3 yıllık periyotta yıllık olarak ortalama %10 büyüyen girişimler hızlı büyüyen girişim olarak kabul edilmektedir (TÜİK, 2020). Büyüme, ciro veya istihdam üzerinden hesaplanabilir. Hızlı büyüyen girişimler ilk kurulduğunda ücretli çalışan sayısı 10 eşliğinde istihdamı olan girişimlerdir. Hızlı büyüyen genç girişim (Ceylan): hızlı büyüyen girişimler içinde en fazla 5 yaşında olan girişimlerdir.

Ceylan girişimler, ekonomilerin dönüşümünde ve inovasyonun yayılmasında önemli bir rol oynar. Geleneksel iş modellerini ve ekonomik yapıları zorlayan bu tür firmalar, iş dünyasında yenilikçiliğin öncüsü olarak kabul edilirler. Teknolojinin hızla geliştiği, dijital dönüşümün ön plana çıktığı günümüzde, bu girişimler dijital ekonominin lokomotifine haline gelmiştir.

Bununla birlikte, hızlı büyüyen genç girişimlerin karşılaştığı bazı zorluklar da vardır. Örneğin, hızlı büyüme süreci, operasyonel sürdürülebilirlik, finansal yönetim ve insan kaynakları yönetimi gibi alanlarda zorluklar yaratabilir. Ayrıca, bu tür girişimler için büyümeyi sürdürülebilir kılmak, kısa vadeli başarıyı uzun vadeli başarıya dönüştürmek kritik bir konudur.

Özellikle teknoloji ve dijitalleşme süreçleriyle birlikte hızla büyüyen genç girişimlerin, küresel ekonomi üzerindeki etkisi artmaya devam etmektedir. Bu şirketler, yeni iş modelleri ve ürünler geliştirerek ekonomik yapıları dönüştürme gücüne sahiptirler.

Ceylan girişimler, dinamik ve hızlı büyüyen yapıları ile sanayi coğrafyasında önemli bir role sahiptir. Bölgesel ekonomik kalkınmaya katkıları, yenilikçilik ve teknolojiye dayalı olmaları, onları sanayi coğrafyasının merkezine yerleştirir. Özellikle bilgiye dayalı ekonomilerin güçlendiği, küresel rekabetin arttığı günümüzde, bu tür girişimler, ekonomik yapının dönüşümünü hızlandıran önemli aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ceylan girişimlerin genel özellikleri şu şekildedir;

1. **Yüksek Büyüme Oranı:** Hızlı büyüyen bu girişimler, belirli bir zaman diliminde gelirlerini, kârlılıklarını veya müşteri sayısını önemli ölçüde artıran firmalardır. Bu büyüme, genellikle çift haneli veya daha yüksek yüzdelere ifade edilir ve sektöre göre değişkenlik gösterebilir.
2. **Yenilikçilik ve Teknoloji Odaklılık:** Bu tür girişimler, genellikle yeni teknolojileri veya iş modellerini kullanarak piyasa fırsatlarını değerlendirirler. Yenilikçi ürün ve hizmetler sunarak müşteri ihtiyaçlarına hızlı ve etkili çözümler sunarlar.
3. **Yatırım Çekme Kapasitesi:** Genellikle risk sermayesi, melek yatırımcılar (girişimcilere kuruluş aşamasında finansal destek veren kişiler) veya özel sermaye fonlarından ciddi yatırımlar çekerler. Bu yatırımlar, şirketlerin büyüme stratejilerini hızlandırmalarını sağlar.
4. **Esneklik ve Adaptasyon Yeteneği:** Pazar dinamiklerine hızla adapte olabilme yetenekleri, hızlı büyüyen girişimlerin başarılı olmasında kritik bir rol oynar. Bu firmalar, değişen piyasa koşullarına ve müşteri taleplerine hızla yanıt verebilme kapasitesine sahiptir.
5. **Globalleşme Potansiyeli:** Genellikle yerel pazarlardan uluslararası pazarlara hızlı bir şekilde yayılma eğilimindedir. Bu da onların büyüme potansiyellerini artırır ve küresel rekabet avantajı sağlar.

SANAYİ COĞRAFYASI KAPSAMINDA CEYLAN GİRİŞİMLERİN ÖNEMİ

Sanayi coğrafyası, sanayi faaliyetlerinin doğal ve beşerî coğrafi faktörlere bağlı olarak mekânsal dağılımını ve bu dağılımın ekonomik, toplumsal ve çevresel etkilerini inceler. Ceylan girişimler, belirli bölgelerin ekonomik dinamizmini ve kalkınmasını sağlamak için kritik bir rol oynar. Buna göre ceylan girişimlerin önemi şunlardır;

1. **Bölgesel Kalkınma ve Yenilikçilik:** Ceylan girişimler, sanayi coğrafyasında yenilikçilik ve rekabetçiliğin artırılmasında önemli bir rol oynar. Özellikle teknoloji odaklı girişimler, yüksek katma değerli ürün ve hizmetler üreterek, belirli bölgelerin kalkınmasına katkıda bulunur. Bu da sanayi faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölgelerde bilgi tabanlı ekonominin gelişmesine yol açar.
2. **İstihdam:** Bu girişimler, öncelikle yerel istihdam olanakları yaratır ve bölgesel iş gücü piyasalarının çeşitlenmesine yardımcı olur. Girişimciliği destekleyen bu tür işletmeler, yeni iş alanları yaratarak yerel ekonomilere canlılık kazandırır.
3. **Mekânsal Dağılım ve Kümelenme:** Ceylan girişimler genellikle teknoloji parkları, sanayi bölgeleri veya üniversite yakınlarında yoğunlaşır. Bu kümelenme, bilgi paylaşımı, yenilikçilik ve iş birliğini teşvik ederek girişimlerin başarısını artırabilir. Özellikle sanayi coğrafyasında kümelenme teorisi, ceylan girişimlerin bölgesel ekonomik kalkınmaya etkisini anlamak için önemli bir çerçeve sunar.
4. **Dış Bağlantılar ve Globalleşme:** Ceylan girişimler, yerel sanayi alanlarından ulusal ve uluslararası piyasalara açılarak global ekonominin bir parçası haline gelir. Bu süreçte, belirli bir bölgenin sanayi yapısının dünya ekonomisi ile entegre olması, bu girişimlerin rekabet gücünü artırır.
5. **Sürdürülebilirlik ve Çevresel Etkiler:** Sanayi coğrafyasının çevresel boyutunda, ceylan girişimler, sürdürülebilir üretim süreçleri ve çevre dostu teknolojiler geliştirme konusunda öncü olabilirler. Özellikle yeşil teknolojilere odaklanan girişimler, sanayi coğrafyasındaki çevresel etkileri minimize edebilir.

TÜRKİYE'DE CEYLAN GİRİŞİMLER

Çok uzun süre küçük ve orta ölçekte gerçekleştirilen sanayi faaliyetleri; zamanla meydana gelen ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel nedenlerle çeşitli değişim ve gelişmelere neden olmuştur. Özellikle Rönesans hareketleri, coğrafi keşifler ve yaşanan ekonomik sıkıntılar dünyada tarımdan sonra çok önemli olan Sanayi Devrimi'nin yaşanmasına neden olmuştur. 18. yy ortalarında başlayan Sanayi Devrimi, zaman içerisinde geniş alanlara yayılmış, sanayi ham maddelerine bağlı olarak da sanayi bölgeleri oluşturmuştur. "Sanayileşme ile ülkedeki ekonomik faaliyetler geliştirilebilir, ulusal ve

bölgesel işsizlik azaltılabilir, bölgeler arasındaki gelir dengesizlikleri giderilebilir, uluslararası gelişmeler takip edilebilir, yerli ve yabancı yatırımcılar için çekim alanı oluşturularak küçük işletmelerin gelişmesi ile üretim kalitesi arttırılabilir” (Dumansızoğlu, 2017: 20).

Türkiye’de ceylan girişim kavramı, 2010’lu yılların başından itibaren girişimcilik ekosisteminin hızla gelişmesiyle birlikte gündeme gelmeye başlamıştır. Bu kavram, başlangıçta dünya genelinde olduğu gibi, yüksek büyüme potansiyeline sahip genç şirketleri tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Özellikle dijitalleşme ve teknoloji alanındaki ilerlemeler, Türkiye’deki girişimcilik dünyasında bu tür hızlı büyüyen şirketlerin ön plana çıkmasına zemin hazırlamıştır. “Son yıllarda Türkiye’de girişimcilik eğitimlerinin sayısı ve niteliği artmıştır. Girişimcilik eğitimlerinin yenilikçi girişimcilere çok faydası olabilir. Bu kesimin eğitimlerden yararlanabilmesi için girişimcilik eğitimlerinin içeriği ve faydalarına yönelik bilincin oluşturulmasına ihtiyaç önemini korumaktadır” (Cansız, 2013:81). Bu bağlamda ülke ekonomisine katkı sağlamak ve dünya sanayi sisteminde yer almak için girişimcilere verilecek eğitim büyük önem taşımaktadır.

Ceylan Girişim Kavramının Ortaya Çıkışı

Türkiye’de ceylan girişim kavramının ortaya çıkışı, küresel girişimcilik eğilimlerinin ülkeye yansmasıyla paralel bir süreç izlemiştir. 2010’lu yıllarda internetin daha da yaygınlaşması, e-ticaretin hızla büyümesi ve teknolojik gelişmelerin artması, genç ve dinamik girişimlerin Türkiye’de de ortaya çıkmasına olanak tanıdı. Bu dönemde girişimciliğin, özellikle teknoloji ve inovasyon odaklı yeni iş modelleriyle güçlendiği görülmüştür.

Ceylan Girişimleri Destekleyici Unsurlar

- 1. Devlet Politikaları ve Teşvikler:** Türkiye’de ceylan girişimlerin gelişimine katkıda bulunan en önemli faktörlerden biri, devletin girişimciliği teşvik eden politikalarıdır. TÜBİTAK, KOSGEB ve kalkınma ajansları gibi kurumlar, girişimcilik ekosistemini destekleyen fonlar, hibeler ve eğitim programları sunarak ceylan girişimlerin ortaya çıkmasını teşvik etmiştir. Ayrıca, teknoparklar ve kuluçka merkezleri de genç girişimcilerin fikirlerini hayata geçirebilecekleri ortamlar sunmuştur.
- 2. Dijitalleşme ve Teknoloji:** Özellikle dijitalleşme ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, ceylan girişimlerin Türkiye’de hızla büyümesine olanak tanımıştır. E-ticaret, yazılım geliştirme, mobil uygulamalar ve fintech (finansal teknoloji) gibi alanlarda faaliyet gösteren bu girişimler, Türkiye’nin küresel ekonomiye entegrasyonunu hızlandırmış ve girişimcilik kültürünün yayılmasına katkı sağlamıştır.
- 3. Girişim Sermayesi ve Yatırımcılar:** Türkiye’de ceylan girişimlerin yaygınlaşmasında önemli rol oynayan bir diğer faktör, yerli ve yabancı yatırımcıların ilgisidir. Melek yatırımcılar ve risk sermayesi fonları, yüksek büyüme potansiyeli olan genç şirketlere yatırım yaparak onların hızla büyümesine yardımcı olmuştur.

Türkiye’de ceylan girişim kavramının ortaya çıkışı ve yaygınlaşması, girişimcilik ekosistemindeki dinamik değişimlerin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. 2010’lu yılların başından itibaren hızla büyüyen teknoloji sektörü, genç ve yenilikçi girişimcilerin ortaya çıkmasını tetiklemiş ve bu girişimlerin kısa sürede büyümesine olanak tanımıştır. Türkiye, bu dönemde girişimcilik kültürünü benimseyerek hem yerel hem de küresel pazarlarda rekabet edebilecek ceylan girişimler üretmeye başlamıştır. Bu kavramın yaygınlaşması, Türkiye’nin ekonomik büyüme stratejileriyle de uyumlu hale gelmiştir. Yenilikçi iş modelleriyle değer yaratan ceylan girişimler, ekonominin farklı alanlarına katkıda bulunmuş ve Türkiye’nin teknoloji odaklı büyüme vizyonunu desteklemiştir. Ayrıca, bu girişimler istihdam yaratma, inovasyon üretme ve küresel pazarlara açılma konularında önemli rol oynamaktadır. Türkiye’de ceylan girişim kavramı, yenilikçi, genç ve hızlı büyüme potansiyeline sahip girişimlerin artmasıyla şekillenmiş ve ülkenin girişimcilik ögesinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu girişimler, Türkiye’nin ekonomik geleceği açısından kritik bir rol oynamaya devam etmektedir.

Türkiye’de ceylan girişimlerin genel yapısı, hızla gelişen teknoloji sektörleri ve yenilikçi iş modelleriyle dikkat çeker. Bu girişimler, genellikle dijital dönüşüm, e-ticaret, fintech, yazılım geliştirme, mobil uygulamalar ve yapay zekâ gibi teknoloji odaklı alanlarda yoğunlaşmıştır. Türkiye’de ceylan girişim ekosistemi, genç nüfusun dinamizmi, dijitalleşmenin hız kazanması ve girişimcilik ekosisteminin devlet politikaları ve teşviklerle desteklenmesiyle hızla büyümektedir.

Türkiye’de Ceylan Girişimlerin Özellikleri

- 1. Teknoloji Odaklılık:** Türkiye’deki ceylan girişimlerin büyük bir kısmı teknoloji sektörüne odaklanmıştır. Özellikle yazılım, yapay zekâ, finansal teknoloji (fintech), e-ticaret ve oyun sektörlerinde faaliyet gösteren girişimler hem yerel hem de global pazarda hızlı büyüme kaydetmektedir.
- 2. Yatırımcı İlgisi ve Destekleri:** Ceylan girişimlerin büyümesini destekleyen en önemli unsurlardan biri de yatırımcı ilgisi ve kamu destekleridir. Türkiye’deki girişimcilik ekosistemini destekleyen önemli teşvikler, TÜBİTAK, KOSGEB ve

Kalkınma Ajansları gibi kamu kuruluşları tarafından sunulmaktadır. Ayrıca, melek yatırımcılar ve risk sermayesi fonları da büyüme potansiyeli yüksek girişimlere yatırım yaparak onların daha hızlı gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

3. Kümelenme ve Teknoloji Parkları: İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerde teknoloji parkları ve girişimcilik kümelenmeleri yaygındır. Özellikle İstanbul'da teknoparklar ve kuluçka merkezleri, ceylan girişimlerin yenilikçi projelerini hayata geçirmelerine olanak tanımaktadır. Bu kümelenmeler, girişimcilerin birbirleriyle bilgi alışverişi yapmalarını ve iş birliği fırsatları bulmalarını sağlar.

4. Genç ve Dinamik İş Gücü: Türkiye'de ceylan girişimlerin başarı faktörlerinden biri de genç ve dinamik iş gücüdür. Özellikle mühendislik, yazılım geliştirme ve bilişim teknolojileri alanında yetenekli gençler, bu girişimlerin yenilikçi çözümler geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Türkiye'de Ceylan Girişimlere Örnekler

Ceylan girişimler (gazelle companies), yüksek büyüme oranına sahip, genellikle hızlı bir şekilde büyüyen ve dinamik bir yapıya sahip girişimlerdir. Türkiye'de aşağıda ceylan girişimlere bazı örnekler verilerek bu girişimlerin özellikleri ve ülke ekonomisine olan katkıları kısaca belirtilmiştir.

Firma 1:

Sektör: E-ticaret, Hızlı Teslimat

Bu firma; sadece dakikalar içinde teslimat hizmeti sunarak hızlı bir şekilde büyüyen bir girişimdir. Türkiye'de kurulan firma 1, kısa sürede büyük yatırımlar çekerek uluslararası pazarlara açılmıştır. 2020'li yıllarda, özellikle pandemi sürecinde büyüme hızını artırmıştır. Şirket, Türkiye dışında İngiltere, Hollanda ve ABD gibi pazarlara da girmiştir. Firma 1, Türkiye'nin teknoloji tabanlı en başarılı ceylan girişimlerinden biri olarak kabul edilebilir. Firma 1'in hızlı büyümesi, girişimcilik ekosisteminin potansiyelini ve teknolojinin bu büyümeyi nasıl hızlandırabileceğini göstermektedir.

Firma 2:

Sektör: E-ticaret

Türkiye'nin en büyük e-ticaret platformlarından biri olan firma 2, hızla büyüyen ceylan girişimlerden biridir. Platform, moda, elektronik, kozmetik gibi birçok farklı kategoride ürün sunarak müşteri kitlesini hızla genişletmiştir. 2021 yılında firma 2, Türkiye'nin ilk "decacorn" (değeri 10 milyar doların üzerinde olan girişim) unvanını kazanmıştır. Firma 2'nin başarısı, Türkiye'deki dijitalleşme sürecinin ve e-ticaretin hızla büyüdüğünü göstermektedir. Girişim, Türkiye'deki ceylan girişimlere güçlü bir örnek olarak gösterilebilir.

Firma 3:

Sektör: Oyun Geliştirme

Firma 3, özellikle mobil oyunlar alanında faaliyet gösteren ve uluslararası başarı elde eden bir Türk oyun şirkettir. 2020 yılında ABD merkezli Zynga tarafından 1,8 milyar dolara satın alınmıştır. Bu anlaşma, Türkiye'nin oyun geliştirme sektöründeki potansiyelini ortaya koymuştur. Firma 3, teknoloji ve yazılım alanındaki ceylan girişimlerin güçlü bir örneğidir. Şirket, kısa sürede uluslararası başarı elde ederek Türk girişimcilerin global rekabette de başarılı olabileceğini göstermiştir.

Firma 4;

Sektör: E-ticaret

Türkiye'nin önde gelen e-ticaret platformlarından biri olan firma 4, 2021 yılında Nasdaq'ta halka açılan ilk Türk şirketi olmuştur. Bu, girişimin hızlı büyümesinin ve Türkiye'nin ceylan girişimlerinin uluslararası arenada da kendine yer bulabileceğinin bir kanıtıdır. Firma 4, Türkiye'nin e-ticaret sektöründeki gelişimini simgeleyen önemli bir girişimdir. Bu başarı, Türkiye'nin dijital ekonomiye olan katkısını da artırmaktadır.

Firma 5:

Sektör: Fintech (Finansal Teknoloji)

Açıklama: Firma 5, finansal teknoloji alanında hizmet veren bir girişimdir ve Türkiye'de dijital ödeme sistemleri konusunda önde gelen şirketlerden biri haline gelmiştir. Özellikle genç kitle arasında popüler olan firma 5, kullanıcılarına hızlı ve güvenli finansal işlemler sunarak büyümeye devam etmektedir. Firma 5, fintech alanındaki ceylan girişimlerden biridir ve Türkiye'nin dijital finansal hizmetler alanında önemli bir oyuncu olabileceğini göstermektedir.

Türkiye'deki ceylan girişimler, genellikle teknoloji, e-ticaret, fintech ve oyun geliştirme gibi dijital ekonomiyle bağlantılı sektörlerde yoğunlaşmıştır. Bu girişimlerin ortak özellikleri arasında hızlı büyüme, yenilikçi iş modelleri ve küresel pazarlara açılma potansiyeli bulunmaktadır.

Ekonomiye katkıları itibarıyla değerlendirildiğinde; ceylan girişimlerin, Türkiye ekonomisine katkıda bulunan önemli motorlardan biri olduğu ifade edilmelidir. Bu girişimler hem istihdam yaratma hem de yeni teknolojiler ve iş modelleri aracılığıyla ekonomiyi canlandırma potansiyeline sahiptir. Ayrıca, yabancı yatırımcıların dikkatini çekerek ülkeye döviz girişi sağlamakta ve Türkiye’nin küresel girişimcilik ekosistemindeki yerini güçlendirmektedir.

Özellikle teknoloji ve inovasyon odaklı ceylan girişimler, Türkiye'nin dijitalleşme sürecini hızlandırmakta ve ülkenin küresel teknoloji pazarındaki rekabet gücünü artırmaktadır. Bu tür girişimlerin başarısı, Türkiye'nin yeni nesil teknolojilere olan yatırımını artırması gerektiğini de vurgulamaktadır.

Pandemi döneminde dayanıklılık açısından ele alındığında; bu dönemde ceylan girişimlerin hızlı büyümeye devam etmesi, kriz dönemlerinde bu tür girişimlerin ne kadar dayanıklı olduğunu göstermektedir. Özellikle e-ticaret, dijital hizmetler ve fintech sektörleri, bu dönemde önemli başarılar elde etmiştir.

Türkiye'deki ceylan girişimler, yenilikçi ve hızlı büyüyen yapılarıyla ülke ekonomisine ciddi katkılar sağlamakta ve Türkiye'nin küresel girişimcilik ekosisteminde daha güçlü bir konuma gelmesine yardımcı olmaktadır. Bu girişimlerin başarıları, genç girişimciler için de ilham kaynağı oluşturmaktadır. Türkiye’de ceylan girişimler, genç nüfusun yüksek teknolojiye adaptasyonu, devlet teşvikleri ve küresel piyasalarla rekabet edebilme yetenekleri sayesinde hızlı bir şekilde büyümektedir. Özellikle teknoloji ve dijitalleşme odaklı sektörlerde yoğunlaşan bu girişimler, Türkiye ekonomisine yenilikçi iş modelleriyle katkıda bulunurken, aynı zamanda uluslararası pazarlarda da önemli başarılar elde etmektedir. Bu durum, Türkiye’nin girişimcilik ekosisteminin potansiyelini ve küresel arenada rekabet edebilecek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Ceylan girişimlerin istihdama göre sektörel göre dağılımı, 2016-2022

Sektör	2016		2018		2020		2022	
	Girişim sayısı	Girişim oranı (%)	Girişim sayısı	Girişim oranı (%)	Girişim sayısı	Girişim oranı (%)	Girişim sayısı	Girişim oranı (%)
A-Tarım, ormancılık ve balıkçılık	20	0,45	29	0,63	25	0,65	38	0,72
B -Madencilik ve taşocakçılığı	34	0,76	46	1,00	18	0,47	29	0,55
C -İmalat	1073	24,11	1042	22,68	1130	29,51	1452	27,53
D -Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	28	0,63	33	0,72	15	0,39	19	0,36
E -Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	16	0,36	15	0,33	12	0,31	20	0,38
F -İnşaat	976	21,93	995	21,66	635	16,58	759	14,39
G -Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	586	13,17	616	13,41	550	14,36	686	13,00
H -Ulaştırma ve depolama	283	6,36	234	5,09	203	5,30	280	5,32
I -Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	299	6,70	306	6,66	284	7,42	432	8,19
J -Bilgi ve iletişim	64	1,44	83	1,81	74	1,93	96	1,82
K -Finans ve sigorta faaliyetleri	20	0,45	14	0,30	22	0,57	15	0,28
L -Gayrimenkul faaliyetleri	31	0,70	25	0,54	22	0,57	34	0,64
M -Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	342	7,69	402	8,75	161	4,20	257	4,87
N -İdari ve destek hizmet faaliyetleri	319	7,17	269	5,86	228	5,95	526	9,97

P -Eğitim	172	3,87	264	5,75	282	7,36	347	6,58
Q -İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	128	2,88	165	3,59	120	3,18	197	3,73
R -Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	20	0,45	20	0,44	18	0,47	18	0,34
S -Diğer hizmet faaliyetleri	39	0,88	36	0,78	30	0,78	70	1,33
Toplam	4450	100	4594	100	3829	100	5275	100

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=sanayi-114&dil=1>

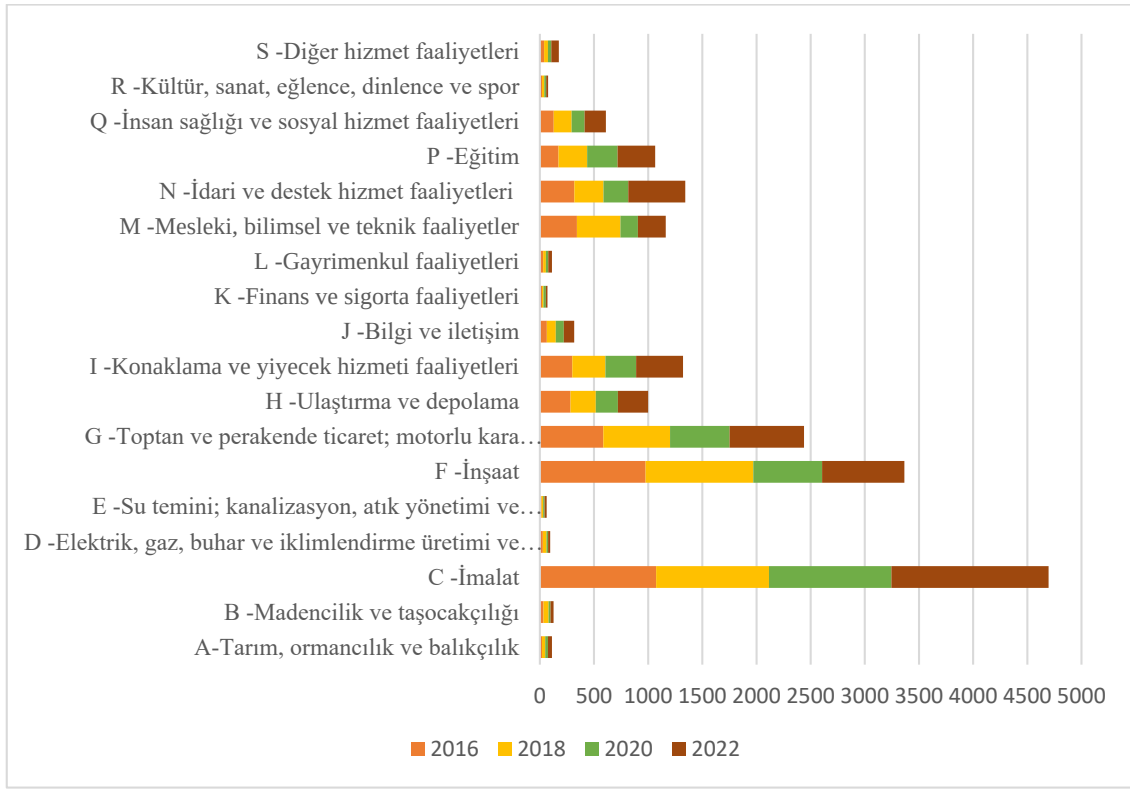
Tablo 1'deki Türkiye'deki ceylan girişimlerin istihdam açısından dağılımındaki değişimleri ele alındığında hem sektörel hem de ekonomik dinamiklere bağlı olarak farklılıklar gösterdiği dikkat çekmektedir.

Türkiye'de 2016 yılında toplamda 4.450 ceylan girişim bulunmaktadır. Bu girişimlerin en yoğun olduğu sektörler: İmalat sektörü (1.073 girişim, %24,11) en yüksek orana sahiptir. Bu, Türkiye'nin üretim odaklı ekonomisiyle uyumlu bir durumdur. İnşaat sektörü (976 girişim, %21,93) de önemli bir paya sahiptir. İnşaat sektörü, Türkiye ekonomisinde büyüme ve istihdam yaratma açısından kritik bir rol oynar. Toptan ve perakende ticaret sektörü (586 girişim, %13,17) üçüncü sırada yer almaktadır.

Türkiye'de 2018 yılında toplam ceylan girişim sayısı 4.594'e yükselmiştir. Dikkat çeken bazı değişimler incelendiğinde; İmalat sektörü (1.042 girişim, %22,68) halen lider konumda olmasına rağmen, oranında hafif bir düşüş vardır. İnşaat sektörü (995 girişim, %21,66) ikinci sırada yer alırken, küçük bir artış göstermiştir. Toptan ve perakende ticaret sektörü (616 girişim, %13,41) küçük bir artışla üçüncü sıradaki yerini korumaktadır. Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü (402 girişim, %8,75) dikkat çekici bir şekilde artmıştır.

Türkiye'de 2020 yılında toplam girişim sayısı 3.829'a düşmüştür. Önemli değişiklikler ifade edildiğinde; imalat sektörü (1.130 girişim, %29,51) tekrar yükselmiş ve oran olarak da ciddi bir artış göstermiştir. İnşaat sektörü (635 girişim, %16,58) ise önemli bir düşüş (yaşanan ekonomik kriz, yükselen döviz) yaşamıştır. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri (284 girişim, %7,42) sektörü de büyüme göstermiştir. Bu, turizm ve yeme-içme sektörlerinde artan talebi yansıtmaktadır.

Türkiye'de 2022 yılında ceylan girişim sayısı 5.275'e yükselmiştir. Bu dönemde dikkat çeken değişimler şunlardır: İmalat sektörü (1.452 girişim, %27,53) halen lider durumda olup, sayısal olarak artış göstermiştir. İnşaat sektörü (759 girişim, %14,39) bir önceki yıla göre bir toparlanma yaşamış ancak önceki yıllara göre düşük seviyededir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri (432 girişim, %8,19) sektörü büyümesini sürdürmüştür. Bu durum, özellikle pandemi sonrası turizm sektöründeki toparlanmayı yansıtabilir. İdari ve destek hizmet faaliyetleri (526 girişim, %9,97) sektörü önemli bir artış göstermiştir. Bu, destekleyici iş hizmetlerinin ceylan girişim ekosistemindeki rolünün arttığını göstermektedir.



Şekil 1. Ceylan girişimlerin sektörlere göre dağılımı, 2016-2022

Türkiye'deki ceylan girişimlerin dağılımı, sektörler arasında ekonomik koşullara ve trendlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. İmalat sektörü, her yıl en fazla girişi barındıran sektör olarak öne çıkarken, inşaat sektörü dalgalı bir seyir izlemektedir. Teknoloji odaklı sektörlerdeki büyüme, özellikle bilgi ve iletişim sektöründe ceylan girişimlerin sayısında artışa neden olmuştur. Ayrıca, turizm, konaklama ve yiyecek hizmetleri sektörü de ceylan girişimler açısından büyüme potansiyeli göstermektedir.

Şekil 1'e göre, Türkiye'deki ceylan girişimlerin sektörel dağılımı, yıllar içinde değişiklik göstermiştir. Sektörlere göre dikkat çeken önemli noktalar ele alındığında;

1. İmalat Sektörü (C): Her yıl en yüksek girişim sayısına sahip olan sektör olarak öne çıkıyor. 2020 yılında girişim sayısında önemli bir artış olmuş, 2022 yılında ise bu trend devam etmiştir. Bu, Türkiye'nin imalat sektöründeki güçlü altyapısını ve girişimcilik fırsatlarını yansıtmaktadır.
2. İnşaat Sektörü (F): 2016 ve 2018 yıllarında güçlü olan bu sektör, 2020'de girişim sayısında önemli bir düşüş yaşamış. 2022'de ise toparlanma belirtileri görülmektedir, ancak halen 2016 ve 2018 seviyelerine ulaşamamıştır. İnşaat sektöründeki bu dalgalanma, ekonomik dalgalanmalardan ve piyasa koşullarından etkilenmiş olabilir.
3. Toptan ve Perakende Ticaret Sektörü (G): Bu sektör, her yıl sabit ve yüksek sayıda ceylan girişi barındıran sektörlerden biri olarak öne çıkıyor. 2016'dan itibaren kademeli bir artış gösteren bu sektör, 2022 yılında ise biraz azalma eğilimi göstermiştir.
4. Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri (I): 2020 yılında artış göstermiş ve 2022'de daha da yükselmiştir. Bu artış, muhtemelen pandemiden sonra turizm ve yeme-içme sektörlerinde yaşanan toparlanmayı yansıtır.
5. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri (N): 2022 yılında girişim sayısında belirgin bir artış yaşanmıştır. Bu sektörün büyümesi, Türkiye'de iş hizmetlerine olan talebin arttığını ve destekleyici iş modellerinin geliştiğini göstermektedir.
6. Eğitim Sektörü (P): 2018'den sonra bu sektördeki girişim sayısı önemli ölçüde artmış, ancak 2022'de bu artış yavaşlamıştır. Eğitim teknolojilerinin ve girişimlerinin önem kazanması bu durumu açıklayabilir.
7. Bilgi ve İletişim Sektörü (J): Bu sektördeki girişimler, teknoloji odaklı gelişmelerin etkisiyle istikrarlı bir büyüme trendi göstermiştir.

Türkiye'deki ceylan girişimlerin büyük ölçüde imalat ve ticaret sektörlerinde yoğunlaştığı ifade edilebilir. Bununla birlikte, dijitalleşme ve hizmet sektörlerindeki girişimler de son yıllarda artış göstermektedir. 2022 yılında özellikle konaklama, yiyecek hizmetleri ve idari hizmetler gibi sektörlerdeki artış, pandemiden sonra bu alanlarda yaşanan canlanmayı yansıtmaktadır. Diğer yandan inşaat sektöründeki dalgalanmalar, piyasa koşullarının girişimler üzerindeki etkisini göstermektedir.

Tablo 2. Hızlı büyüyen girişimlerin sektörlere göre dağılımı, 2016-2022

Sektör	2016		2018		2020		2022	
	Girişim	Girişim	Girişim	Girişim	Girişim	Girişim	Girişim	Girişim
	sayısı	Oranı (%)	sayısı	Oranı (%)	sayısı	Oranı (%)	sayısı	Oranı (%)
A-Tarım, ormancılık ve balıkçılık	170	0,63	167	0,65	186	0,82	207	0,69
B -Madencilik ve taşocakçılığı	231	0,85	287	1,12	176	0,77	237	0,78
C -İmalat	7.561	27,98	6.860	26,87	7.433	32,72	9.609	31,83
D -Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	120	0,44	142	0,56	112	0,49	112	0,37
E -Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	102	0,38	91	0,36	128	0,56	113	0,37
F -İnşaat	4.682	17,32	4.407	17,26	2.826	12,44	4.227	14,00
G -Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	5.955	22,03	5.367	21,02	4.825	21,24	6.133	20,31
H -Ulaştırma ve depolama	1.786	6,61	1.691	6,62	1.697	7,47	2.228	7,38
I -Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1.566	5,79	1.486	5,82	1.229	5,41	1.752	5,80
J -Bilgi ve iletişim	397	1,47	426	1,67	490	2,16	558	1,84
K -Finans ve sigorta faaliyetleri	165	0,61	104	0,41	117	0,51	164	0,54
L -Gayrimenkul faaliyetleri	131	0,48	133	0,52	122	0,54	208	0,69
M -Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1.127	4,17	1.211	4,74	879	3,87	1.358	4,50
N -İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1.469	5,44	1.154	4,52	954	4,20	1.412	4,68
P -Eğitim	682	2,52	1.046	4,10	794	3,49	899	2,98
Q -İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	617	2,30	678	2,66	549	2,42	664	2,20
R -Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	76	0,28	101	0,40	73	0,32	84	0,28
S -Diğer hizmet faaliyetleri	189	0,70	177	0,69	130	0,57	228	0,76
Toplam	27.026	100,00	25.528	100,00	22.720	100,00	30.193	100,00

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=sanayi-114&dil=1>

Tablo 2’de, 2016’dan 2022’ye kadar farklı sektörlerdeki girişim sayıları ve bu sektörlerin toplam girişim içindeki oranlarını ele alınmaktadır. Buna göre; 2016 yılında toplam 27.026 ceylan girişim varken, 2022 yılında bu sayı 30.193’e çıkmıştır. Başka bir ifadeyle %11,7 oranında artış kaydedilmiştir.

Sektörel açıdan değerlendirilecek olursa;

1. *İmalat (C):*

2016 yılından 2022’ye kadar en fazla girişim sayısına sahip sektör olmuştur. 2016’daki 7.561 girişim, 2022’de 9.609’a çıkmıştır. İmalat sektörü, özellikle 2020 ve 2022 yıllarında toplam girişimler içindeki payını %32,72 ve %31,83 gibi yüksek seviyelerde tutmuştur. Bu, sektördeki büyümenin istikrarlı bir şekilde devam ettiğini gösterir.

2. *Toptan ve Perakende Ticaret (G):*

2016 yılından 2022’ye kadar girişim sayısında dalgalanma görülmektedir. 2016’da 5.955 olan girişim sayısı, 2020’de 4.825’e düşmüş ancak 2022’de yeniden artarak 6.133 olmuştur. Bu sektör, girişim oranı açısından her yıl önemli bir paya sahip olmuştur (2022’de %20,31).

3. *İnşaat (F):*

Bu sektör, 2016 yılında 4.682 girişim ile toplamın %17,32’sini oluştururken, 2020’de girişim sayısı 2.826’ya düşmüştür (%12,44). Ancak 2022’de girişim sayısı yeniden artarak 4.227’ye çıkmıştır (%14,00). İnşaat sektörü, ekonomik dalgalanmalardan doğrudan etkilenen bir sektör olduğundan bu iniş çıkışlar beklenebilir.

4. *Ulaştırma ve Depolama (H):*

Bu sektör de büyüme göstermiştir. 2016 yılında 1.786 girişim (%6,61) varken, 2022’de bu sayı 2.228’e çıkmıştır (%7,38). Lojistik ve depolama faaliyetlerinin artması, bu sektörün büyümesini desteklemiş olabilir.

5. *Bilgi ve İletişim (J):*

Bilgi ve iletişim sektöründe girişim sayısı sürekli artmıştır. 2016 yılında 397 girişim varken, bu sayı 2022’de 558’e çıkmıştır. Dijitalleşme ve teknoloji yatırımları bu sektördeki büyümeyi tetiklemiş olabilir.

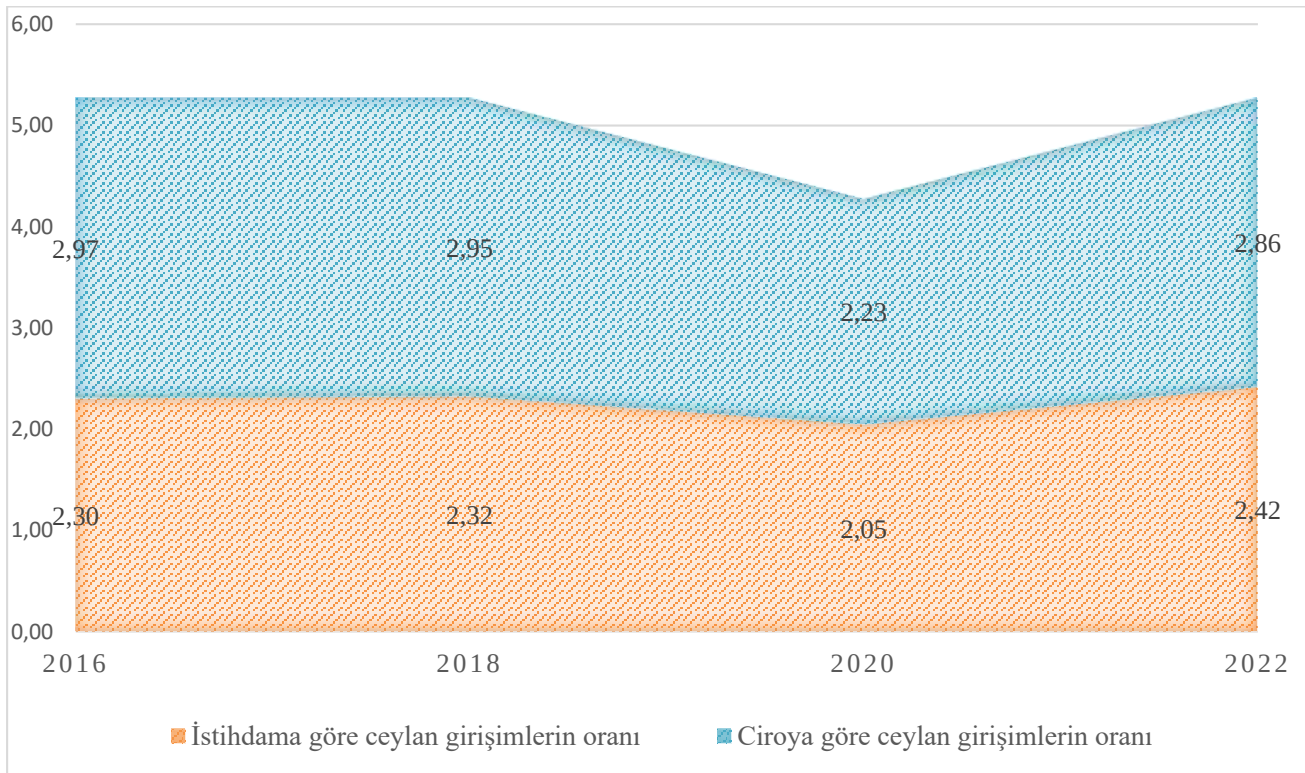
6. *Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler (M):*

2022 yılında girişim sayısı 1.358’e çıkarak 2016’dan (1.127) daha yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Bu sektör de uzmanlık gerektiren alanların büyümesine işaret eder.

7. *Eğitim (P):*

Eğitim sektöründeki girişimler, 2016 yılında 682 iken 2022’de 899’a yükselmiştir. Eğitim sektöründe girişim oranı dalgalanmıştır; bu durum sektörün zorlukları veya ekonomik koşullardan etkilenme potansiyelini gösterir.

İmalat, toptan ve perakende ticaret, bilgi ve iletişim ve ulaştırma gibi sektörler, özellikle hızlı büyüyen sektörler arasında yer almaktadır. Bu sektörlerin hızlı büyümesi, dijitalleşme, küreselleşme ve tedarik zinciri değişikliklerinden etkilenmiş olduğu ifade edilebilir. Buna karşın; madencilik, taşocakçılığı ve kültür-sanat gibi sektörler daha az girişime sahip, durağan veya düşüş gösteren sektörler olarak öne çıkıyor. Her sektördeki büyüme-düşüş, ülke ekonomisindeki yapısal değişikliklerle, teknoloji gelişimiyle ve küresel ekonomik koşullarla ilişkilendirilebilir.



Şekil 2. İstihdam ve ciroya göre ceylan girişim göstergeleri, 2016-2022.

Şekil 2’de, ceylan girişimlerinin yıllara göre iki farklı ölçüte göre oranları gösterilmiştir: İstihdama göre ve Ciroya göre ifade edilen veriler incelendiğinde genel hatlarıyla; ceylan girişimleri hızlı büyüyen küçük ve orta ölçekli işletmeler olarak tanımlamak mümkündür.

Ciroya göre ceylan girişimlerin oranı; 2016 yılında %2,97 ile en yüksek seviyede başlamıştır. 2018’de %2,95 ile başlayan düşüş, 2020’de %2,23 ile en düşük seviyeye gerilemiştir. 2022’de tekrar yükselerek %2,86 seviyesine ulaşmıştır.

İstihdama göre ceylan girişimlerin oranı incelendiğinde; 2016 yılında %2,30 oranında başlamış, 2018’de %2,32 oranında artış göstermiştir. 2020’de %2,05 oranında yaşanan düşüş, 2022’de %2,42 ile tekrar pozitif gelişme göstererek artış kaydetmiş ve en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Buna göre; ceylan girişimlerinin ciro oranı 2016 yılında en yüksek seviyede iken, 2020’de belirgin bir düşüş yaşadığı görülüyor. Ancak 2022’de toparlanarak yeniden yükselmiştir. İstihdama göre ceylan girişimlerinin oranı daha istikrarlı bir seyir izlemiştir. 2020 yılında düşüş yaşanmış olmasına rağmen, 2022’de toparlanarak %2,42 oranıyla en yüksek seviyeye çıkmıştır. Her iki ölçüte göre de 2020’de düşüş olduğu dikkat çekiyor. Bu düşüş, dövizdeki yükseliş, küresel ekonomik durgunluklar veya pandemi gibi dış faktörlerden kaynaklanmıştır. Ancak 2022’de her iki oran da toparlanma eğilimindedir, bu da ceylan girişimlerinin yeniden güçlendiğini gösterir.

Çalışmada esas itibarıyla TÜİK İş Demografisi verileri esas alınmıştır. Bu aynı zamanda girişimlere ilişkin demografik hareketlerin izlendiği bir çalışma alanıdır. İş Demografisi, EUROSTAT ve OECD tarafından belirlenen temel yöntemler ve yaklaşımlar çerçevesinde gerçekleştirilen, uluslararası düzeyde karşılaştırılabilirlik sağlayan bir çalışmadır. Bu çalışmada elde edilen iş demografisi göstergeleri, "Girişimcilik" kavramının önemli bir unsurunu oluşturmaktadır. Veriler kapsamında girişimleri tanımlayan birtakım terimler yer almaktadır. Genellikle nüfus çalışmalarında kullanılan doğum ve ölüm ifadeleri girişimler için de uyarlanmıştır. Buna göre; Doğum: Girişimin referans yılı için kurulmuş olduğunu (doğumunu) ve aktif olmasını, Ölüm: Girişimin referans yılı için kapatıldığını (ölümünü) diğer bir ifadeyle artık aktif olmadığını belirtmektedir.

Tablo 3. Girişim doğum göstergeleri, 2016-2022.

Göstergeler	2016		2018		2020		2022	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Doğan girişimler	397.169	12,99	431.595	13,44	491.860	14,65	619.796	16,15
Doğan girişimlerin istihdamı	847.336	5,31	895.649	5,39	825.340	5,03	1.044.072	5,47

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=sanayi-114&dil=1>

2016 yılından 2022'ye kadar doğan girişimlerin sayısını, bu girişimlerin toplam girişimler içindeki oranını ve doğan girişimlerin sağladığı istihdam verilerinin ele alındığı Tablo 3 incelendiğinde; 2016 yılında 397.169 girişim doğarken, 2022'de bu sayı 619.796'ya yükselmiştir. Doğan girişimlerin oranı 2016'da %12,99 iken, 2022'de %16,15'e çıkmıştır. Bu, doğan girişim sayısındaki sürekli artışa işaret eder. 2016 yılında doğan girişimlerin yarattığı istihdam 847.336 kişi olarak belirtilmiştir. Bu sayı 2018'de 895.649'a çıkmış, ancak 2020'de 825.340'a düşmüştür. 2022'de ise istihdam tekrar artarak 1.044.072'ye ulaşmıştır. Bu, doğan girişimlerin istihdamda önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Doğan girişimlerin toplam istihdam içindeki payı 2020'de %5,03 ile en düşük seviyedeysen, 2022'de %5,47 ile tekrar artmıştır. Doğan girişimlerin sayısı yıllar içinde sürekli olarak artış göstermiştir. 2016 yılından 2022'ye kadar olan dönemde neredeyse iki katına çıkmıştır. Bu, girişimcilik ekosisteminin geliştiğini ve daha fazla bireyin yeni iş kurma cesaretini gösterdiğini ortaya koyar. 2018 yılında doğan girişimlerin istihdamı 2016'ya kıyasla artış göstermiştir. Ancak 2020'de istihdamda bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş, pandemi gibi küresel olayların etkisiyle açıklanabilir. 2022'de ise doğan girişimlerin istihdamı, önceki yıllara kıyasla önemli ölçüde artmış ve 1 milyonun üzerine çıkmıştır. Doğan girişimlerin toplam içindeki oranı, yıllar içinde artış göstermiştir. Bu, yeni iş kurma eğiliminin arttığını ve ekonomide girişimciliğin önem kazandığını gösterir. İstihdam oranında ise 2020'de bir düşüş görülse de, 2022'de bu oran tekrar yükselmiştir. Bu, yeni girişimlerin daha fazla iş imkânı sağladığını ve ekonomik toparlanmanın başladığını gösterir. Buna göre;

2016 yılında, doğan girişimlerin oranı %12,99 olarak kaydedilmiş. Bu, her 100 girişimden yaklaşık 13'ünün o yıl kurulan yeni işletmeler olduğunu gösterir. Doğan girişimlerin yarattığı istihdam oranı %5,31 olarak gerçekleşmiş. Bu, toplam istihdamın %5'inden fazlasının o yıl kurulan yeni işletmeler tarafından sağlandığını gösterir.

2018 yılında bu oran %13,44'e yükselmiş ve dolayısıyla yeni kurulan işletmelerin oranı artmıştır, bu da girişimcilğe yönelik ilginin arttığını ve daha fazla bireyin yeni iş kurduğunu ifade etmektedir. Oran 2016 yılına göre çok az artarak %5,39'a çıkmıştır. Buna bağlı olarak yeni girişimlerin iş gücüne katkısı bir miktar artmıştır.

2020 yılında doğan girişimlerin oranı %14,65'e ulaşmış, bu da girişimcilikteki ivmenin devam ettiğini ve yeni iş kurma oranının arttığını göstermektedir. Pandemi yılı olmasına rağmen, yeni girişim oranı önemli bir artış göstermiştir. Buna karşın istihdam oranı %5,03'e gerilemiştir. Pandemi etkisiyle yeni girişimlerin yarattığı istihdam oranı bir miktar düşmüştür. Bu, yeni girişimlerin sayısı artsa bile, bu girişimlerin istihdam yaratma kapasitesinin azaldığını gösterir. 2020'de bir yıllık hayatta kalma (Hayatta Kalma: Girişimin referans yılından itibaren aktif olduğu süreyi ifade etmektedir.) oranı %84,1, iki yıllık hayatta kalma oranı %68,2 olarak kayıtlara geçmiştir.

2022 yılında ise doğan girişimlerin oranı %16,15'e çıkarak, son 6 yıldaki en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu, her 100 girişimden 16'sının 2022 yılında kurulduğunu, yani girişimcilik faaliyetlerinin hızla arttığını gösterir. Yeni girişimlerin istihdama katkısı %5,47 oranında artmıştır. Toparlanma sürecinde yeni girişimlerin daha fazla iş olanağı sağladığını ifade edilmektedir. Ceylan girişimlerde doğum oranı 2022'de %35,5 ile toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Bu sektörü, %14,9 ile ulaştırma ve depolama ile %12,1 ile imalat sektörleri takip etmiştir.

Görüldüğü gibi girişimcilik kapsamında her yıl artan bir ivme görülmektedir. Yeni girişimlerin oranındaki sürekli artış, ekonomideki dinamiklerin değiştiğine ve daha fazla bireyin iş kurma fırsatlarını değerlendirdiğine işaret eder. 2020 yılında, doğan girişimlerin istihdama olan katkısında bir düşüş yaşanmıştır, ancak 2022'de toparlanarak %5,47'ye ulaşmıştır. Bu, yeni girişimlerin istihdam yaratma konusunda pandemi sonrası iyileşmeye geçtiğini gösterir. Bu, girişimcilikte önemli bir artış trendine işaret etmektedir. Oransal artışlar, ekonomide girişimcilik faaliyetlerinin önem kazandığını ve yeni kurulan işletmelerin ekonomiye ve istihdama ciddi katkılarda bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Girişim ölüm göstergeleri, 2016-2020.

Göstergeler	2016		2018		2020	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Ölen girişimler	342.217	11,19	367.125	11,43	321.837	9,59
Ölen girişimlerin istihdamı	661.956	4,15	711.595	4,29	589.957	3,60

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=sanayi-114&dil=1>

2016 yılından 2020'ye kadar (bu konudaki son güncel veri 2020 yılında yayınlanmıştır) faaliyetlerine son veren veya kapanan işletmeleri ifade eden ölen girişimlerin sayısını, bu girişimlerin toplam girişimler içindeki oranlarını ve ölen girişimlerin sağladığı istihdamın toplam istihdam içindeki oranlarının belirtildiği Tablo 4 incelendiğinde;

2016 yılında 342.217 girişim kapanmış ve bu, toplam girişimlerin %11,19'unu oluşturmuştur. 2018 yılında ölen girişimlerin sayısı 367.125'e çıkmış ve oran %11,43'e yükselmiştir. 2020'de 321.837 girişim kapanmış ve bu, toplam girişimlerin %9,59'unu oluşturmuştur. Bu, ölen girişimlerin oranında belirgin bir düşüş olduğunu göstermektedir. Girişim kapanmalarının genel olarak azaldığını gösteren bu durum, girişimlerin krizlere karşı daha dirençli hale geldiğini göstermektedir.

Ölen girişimlerin istihdamı incelendiğinde ise; 2016 yılında kapanan girişimlerin yarattığı istihdam 661.956 kişidir. Bu, toplam istihdamın %4,15'ine denk gelmektedir. 2018 yılında bu sayı 711.595'e çıkmış ve oran %4,29 olmuştur. 2020 yılında istihdam sayısı 589.957'ye düşmüş ve oran %3,60 olmuştur. Bu, hem kapanan girişimlerin sayısının azaldığını hem de bu girişimlerin sağladığı istihdamın düştüğünü, daha az iş kaybı yaşandığını göstermektedir.

2016 yılında toplam girişimlerin %11,19'u kapanmıştır. Başka bir ifadeyle her 100 girişimden yaklaşık 11'i faaliyetlerine son vermiştir. 2018 yılında ölen girişimlerin oranı %11,43'e çıkmıştır. Bu, girişimlerin kapanma oranında bir artış olduğunu göstermektedir. 2020 yılında oran %9,59'a düşmüştür. Bu, kapanan girişimlerin oranının azaldığını, yani daha az işletmenin faaliyetlerine son verdiğini göstermektedir. Pandemi yılı olmasına rağmen, bu oranın düşüşü dikkat çekicidir. 2020'de pandemi nedeniyle girişimlerin yaşadığı zorluklara rağmen, kapanan işletme sayısının daha düşük kaldığını gösterir. Devlet destekleri ve kriz yönetimi stratejileri bu duruma katkı sağlamıştır. 2020 yılında pandemiye rağmen kapanan girişimlerin sayısında oransal olarak bir düşüş yaşanmış olması, kriz yönetimi, devlet destekleri ve girişimcilerin dayanıklılığı sayesinde girişimlerin ayakta kalabilmiş olabileceğini göstermektedir.

Girişimlerde en yüksek ölüm oranı 2020'de %33,9 ile toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe tespit edilmiştir. Bu sektörü, %12,5 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ile %11,8 ile ulaştırma ve depolama takip etmiştir.

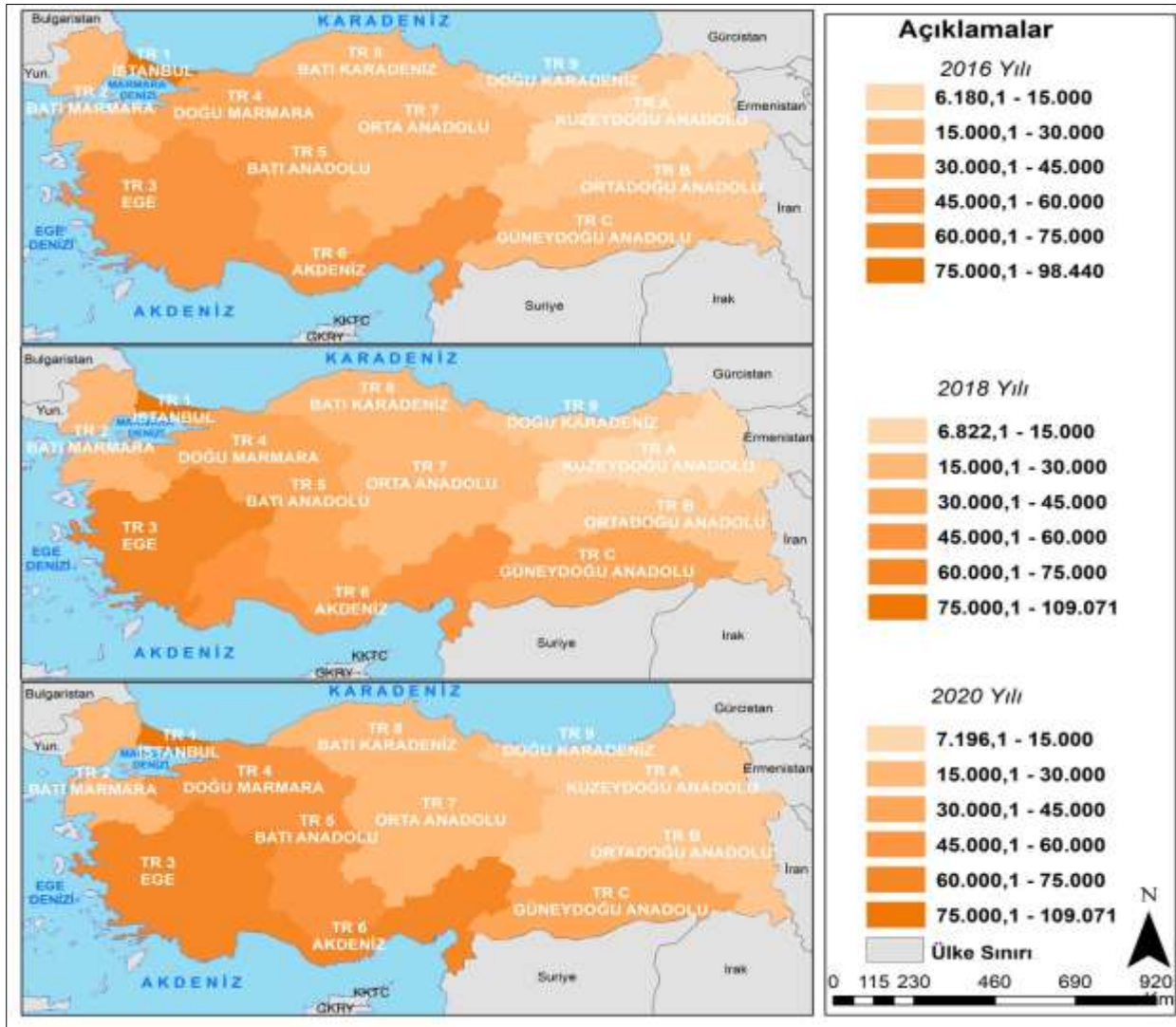
Tablo 5. İBBS Düzey 1 Ölçeğinde ceylan girişimlerin doğum ve ölüm verileri.

İBBS Düzey 1	2016				2018				2020			
	Doğum		Ölüm		Doğum		Ölüm		Doğum		Ölüm	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
İstanbul	98.440	24,79	85.249	24,91	109.071	25,27	93.675	25,52	122.790	24,96	87.980	27,34
Batı												
Marmara	18.556	4,67	15.023	4,39	19.709	4,57	16.445	4,48	21.874	4,45	13.539	4,21
Ege	57.747	14,54	48.977	14,31	61.627	14,28	52.506	14,30	72.176	14,67	46.393	14,42
Doğu												
Marmara	39.298	9,89	31.775	9,29	42.136	9,76	34.992	9,53	49.180	10,00	32.354	10,05

Batı												
Anadolu	40.391	10,17	33.323	9,74	43.581	10,10	37.148	10,12	49.927	10,15	34.138	10,61
Akdeniz	51.389	12,94	45.905	13,41	55.844	12,94	46.755	12,74	64.209	13,05	39.940	12,41
Orta												
Anadolu	16.491	4,15	13.347	3,90	18.261	4,23	15.554	4,24	21.903	4,45	13.540	4,21
Batı												
Karadeniz	18.231	4,59	15.878	4,64	19.768	4,58	17.399	4,74	22.019	4,48	14.433	4,48
Doğu												
Karadeniz	10.538	2,65	8.907	2,60	11.864	2,75	9.977	2,72	11.804	2,40	8.025	2,49
Kuzeydoğu												
Anadolu	6.180	1,56	5.830	1,70	6.822	1,58	5.375	1,46	7.196	1,46	4.148	1,29
Ortadoğu												
Anadolu	11.839	2,98	10.800	3,16	12.498	2,90	10.751	2,93	13.569	2,76	7.653	2,38
Güneydoğu												
Anadolu	28.069	7,07	27.203	7,95	30.414	7,05	26.548	7,23	35.213	7,16	19.694	6,12
Türkiye	397.169	100,00	342.217	100,00	431.595	100,00	367.125	100	491.860	100,00	321.837	100,00

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=sanayi-114&dil=1>

Tablo 5’te Türkiye’deki girişimlerin doğum (yeni kurulan işletmeler) ve ölüm (faaliyetine son veren işletmeler) oranlarının İBBS Düzey 1’e göre bölgesel dağılımını göstermektedir. Verilere istinaden farklı yıllarda (2016, 2018 ve 2020) Türkiye genelinde ve bölgesel düzeydeki girişim hareketleri değerlendirildiğinde; bölgesel bazda bazı bölgelerin öne çıktığı, diğerlerinde daha durağan bir yapı olduğu gözlenmiştir.



Harita 1. İBBS Düzey 1 ölçeğinde ceylan girişimlerin doğum verileri.

girişimlerin oranı %1,29 olmuştur. Ortadoğu Anadolu'da ise 2020 yılında %2,76 oranında doğum, %2,38 oranında ölüm kaydedilmiştir (Tablo 5, Harita 1 ve 2). Bu bölgelerde girişimcilik potansiyeli sınırlı olmakla birlikte, ekonomik ve sosyal kalkınma projeleriyle girişimciliğin desteklenmesi bu oranları artırabilir.

Türkiye genelinde girişimcilik faaliyetleri bölgesel olarak büyük farklılıklar göstermektedir. İstanbul, Ege ve Akdeniz gibi bölgeler girişimcilikte öne çıkarken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ise girişimcilik faaliyetleri daha düşük seviyededir. Bu farklılıklar, bölgesel ekonomik gelişmişlik düzeyine ve sektörel yoğunluklara bağlı olarak değişmektedir. Bu değişkenler birçok ekonomik ve sosyo-kültürel faktörden etkilenmektedir. Bunlar;

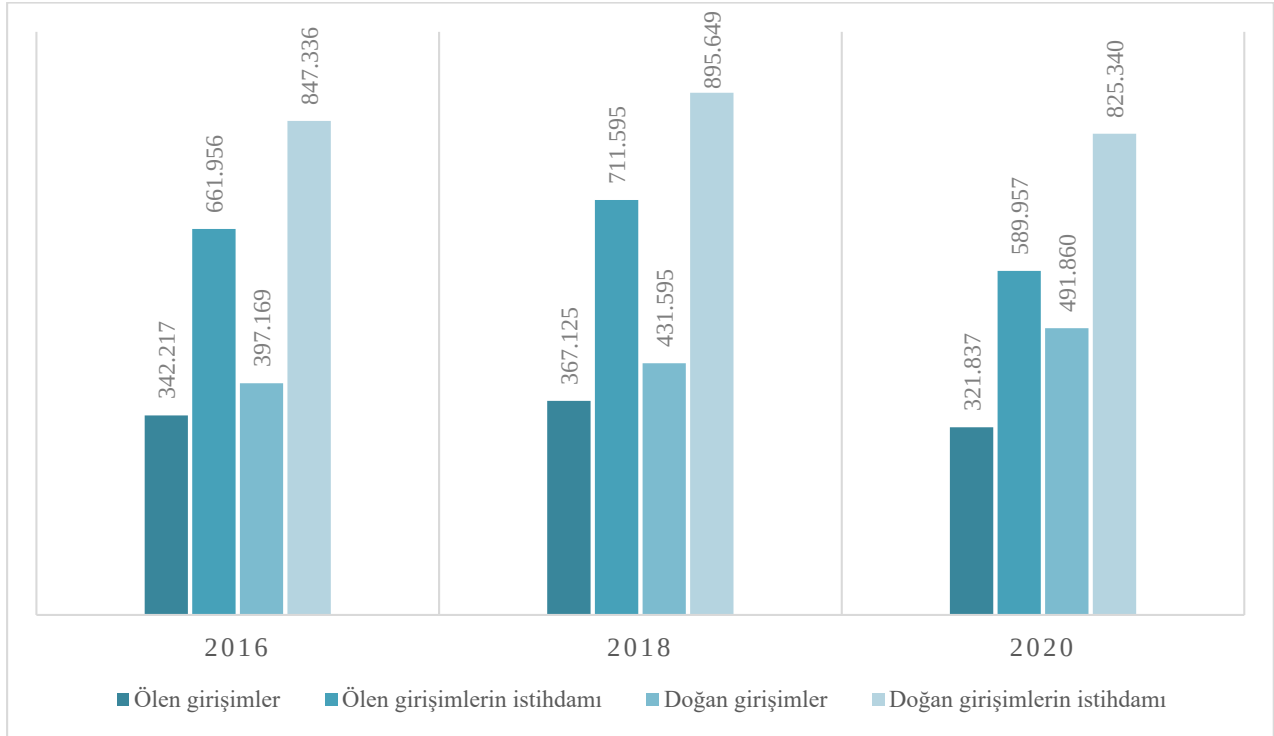
Ekonomik Faktörler:

1. **Altyapı:** Girişimcilik, iyi bir altyapıya ihtiyaç duyar. Yollar, internet erişimi ve lojistik ağlar gibi faktörler, girişimcilerin işlerini kurma ve büyütme yeteneklerini etkiler.
2. **Finansal Kaynaklar:** Bölgeler arasındaki finansal kaynaklar farklılık gösterebilir. Yatırımcıların ve bankaların mevcut olduğu bölgelerde girişimcilik daha kolay olabilir.
3. **İş Ortamı ve Rekabet:** Ekonomik istikrar ve rekabet ortamı da önemli bir rol oynar. İş yapma kolaylığı ve düzenlemeler, girişimcilerin karşılaştığı engelleri etkiler.
4. **Vergi Politikaları:** Vergi oranları ve teşvikler, girişimcilerin bir bölgede iş kurma kararlarını etkileyebilir.

Sosyo-Kültürel Faktörler:

1. **Eğitim ve Beceri:** Bölgelerdeki eğitim seviyeleri ve beceri düzeyleri, girişimcilerin bilgi ve yeteneklerini etkiler. Eğitimli iş gücü, yenilikçi ve başarılı girişimciler yaratabilir.
2. **Girişimcilik Kültürü:** Toplumun girişimcilik anlayışı, risk alabilme eğilimleri ve iş yaratma konusundaki destek, girişimcilik faaliyetlerini etkiler. Bazı bölgelerde girişimcilik kültürü daha yaygındır ve desteklenir.
3. **Sosyal Ağlar ve Destek:** Girişimciler için mentorluk, iş ağları ve destek grupları önemlidir. Bu tür sosyal desteklerin yoğunluğu, girişimcilerin başarısını artırabilir.
4. **Toplumsal Cinsiyet ve Ayrımcılık:** Toplumun toplumsal cinsiyet ve diğer ayrımcılık biçimlerine yönelik tutumları, özellikle kadın ve azınlık girişimciler için engeller oluşturmaktadır.

Bölgeler arasındaki girişimcilik farkları, ekonomik altyapı, finansal kaynaklar, iş ortamı, eğitim, kültürel destek ve sosyal ağların farklılıklarından kaynaklandığı gibi nüfus miktarı ve yapısı da öne çıkmaktadır. Bu faktörlerin kombinasyonu, her bölgedeki girişimcilik ekosistemini şekillendirir ve girişimcilerin karşılaştığı fırsatları ve zorlukları belirler.



Şekil 3. Doğum ve ölüm sayıları ile istihdam miktarına göre ceylan girişimler

Şekil 3’te doğum ve ölüm verileri karşılıklı olarak değerlendirilmiştir. Buna göre; 2016 yılında, doğan girişimlerin sayısı ölen girişimlerden daha yüksektir. Bu, girişimcilik faaliyetlerinin genel olarak pozitif bir net büyüme içinde olduğunu gösterir. Yeni kurulan işletme sayısı kapanan işletme sayısını aşmaktadır. 2018 yılında da doğan girişimlerin sayısı, ölen girişimlerden daha fazladır. Ancak aradaki fark 2016’ya kıyasla nispeten azalmıştır. Bu, girişimcilikte bir denge durumu veya büyüme hızında yavaşlama olduğunu işaret etmektedir. 2020’de pandeminin etkilerine rağmen, doğan girişimlerin sayısı ölen girişimlerden çok daha yüksektir. Bu, kriz dönemine rağmen girişimcilik faaliyetlerinin canlı kaldığını ve birçok yeni iş kurulduğunu gösterir. İstihdam durumu değerlendirildiğinde ise; 2016 yılında doğan girişimler, ölen girişimlerden daha fazla istihdam yaratmıştır. Bu, yeni girişimlerin istihdam yaratma potansiyelinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. 2018 yılında da benzer eğilimin devam ettiği görülmektedir. Doğan girişimlerin yarattığı istihdam, ölen girişimlerin istihdamını aşmıştır. Bu, istihdamdaki net büyümeyi işaret etmektedir. 2020 Pandemi yılında da yeni girişimlerin sağladığı istihdam, kapanan girişimlerin sağladığı istihdamdan daha yüksektir. Özellikle kapanan girişimlerin istihdam oranında 2018 yılına kıyasla önemli bir düşüş görülmektedir.

Girişim dinamikleri itibarıyla, her üç yıl içinde doğan girişimlerin sayısının ölen girişimlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu, girişimcilik faaliyetlerinin net olarak büyüdüğünü ve daha fazla yeni işletmenin kurulmaya devam ettiğini göstermektedir. Özellikle 2020 yılında, kriz dönemine rağmen girişim faaliyetlerinde bir düşüş gözlenmemesi dikkat çekicidir.

İstihdam dinamikleri açısından değerlendirildiğinde; doğan girişimlerin yarattığı istihdamın her yıl ölen girişimlerin yarattığı istihdamdan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, girişimlerin ekonomiye katkı sağlamaya devam ettiğini ve yeni iş alanlarının oluşturulduğunu gösterir.

Pandemi Etkisi: 2020’de pandeminin etkilerine rağmen hem doğan girişimlerin sayısında hem de istihdamda artış olması, girişimcilik ekosisteminin dayanıklılığını ve toparlanma kapasitesini göstermektedir. Ölen girişimlerin ve bu girişimlerin sağladığı istihdamın düşüş göstermesi, işletmelerin pandemi sürecinde zorluklar yaşadığını, ancak yine de genel olarak girişimciliğin büyümeye devam ettiğini göstermektedir.

Girişimcilik genel itibarıyla; 2016 yılından 2020’ye kadar pozitif bir büyüme sergilemiştir. Her yıl daha fazla yeni girişim kurulmuş ve bu girişimler önemli ölçüde istihdam yaratmıştır. Pandemi gibi küresel krizlere rağmen, girişimcilik dirençli kalmış ve ekonomiye katkı sağlamaya devam etmiştir.

SONUÇ

Hızlı büyüyen girişimler, yenilikçilik, büyüme ve küreselleşme süreçlerinin önemli aktörlerindendir ve ekonomilerin geleceğini şekillendiren unsurlar arasında yer alır. Türkiye’de ceylan girişimler, yüksek büyüme potansiyeline sahip, hızla büyüyen ve ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayan işletmeler olarak dikkat çekmektedir. Genellikle teknoloji, e-ticaret, fintech, oyun geliştirme gibi dijital ekonomiye dayalı sektörlerde yoğunlaşan bu girişimler, yenilikçi iş modelleri ve teknolojik gelişmelerle desteklenmektedir. Bu girişimlerin başarısı hem yerel hem de uluslararası düzeyde dikkat çekerek Türkiye’nin küresel girişimcilik ekosisteminde önemli bir yer edinmesine olanak tanımaktadır.

Ceylan girişimlerin Türkiye ekonomisine olan katkıları arasında, yeni iş alanları yaratmaları ve inovasyon potansiyelleriyle ekonomiyi canlandırmaları öne çıkmaktadır. Özellikle hızlı büyüme gösteren Getir, Trendyol, Peak Games gibi girişimler, büyük yatırımlar çekerek ülke ekonomisine döviz girdisi sağlamaktadır. Bu işletmeler, aynı zamanda yabancı sermayenin Türkiye’ye olan ilgisini artırmakta ve ülkenin global pazarlarda daha rekabetçi hale gelmesine katkıda bulunmaktadır.

Pandemi gibi kriz dönemlerinde dahi ceylan girişimlerin büyümeye devam etmesi, bu işletmelerin dayanıklılığını ve esnekliğini ortaya koymaktadır. Özellikle dijitalleşmenin hız kazandığı bu süreçte, e-ticaret, dijital finansal hizmetler ve teknoloji odaklı girişimlerin güçlü performansları, Türkiye’deki ceylan girişimlerin ne kadar dinamik olduğunu göstermiştir. Bu, krizlere karşı daha dirençli bir girişimcilik ekosisteminin oluştuğuna işaret etmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye’deki ceylan girişimler, ekonomik büyüme, yenilikçilik ve istihdam yaratma süreçlerinde kilit rol oynamaktadır. Bu girişimlerin desteklenmesi, Türkiye’nin teknoloji tabanlı yeni ekonomilerdeki yerini güçlendirecek ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunacaktır. Türkiye’nin küresel girişimcilik ekosisteminde daha etkin bir oyuncu haline gelmesi için bu tür girişimlerin teşvik edilmesi ve desteklenmesi stratejik önem taşımaktadır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar aralarında çıkar çatışması olmadığını “The authors declare that they have no conflict of interest” beyan ederler.



EXTENDED SUMMARY

GAZELLE (CEYLAN) INITIATIVES IN TÜRKİYE IN THE PERSPECTIVE OF INDUSTRIAL GEOGRAPHY

INTRODUCTION

Gazelle initiatives, first identified by David L. Birch in the 1980s, are young, innovative businesses with the potential for rapid growth. They generally operate in areas such as technology, software, mobile applications, artificial intelligence and e-commerce. According to TurkStat, gazelle initiatives are initiatives that are at most 5 years old and have achieved an average annual growth rate of more than 10% for three years. These initiatives stand out with their contribution to economic innovation, job creation and regional development. Gazelle initiatives start as small and medium-sized initiatives (SMEs), but can grow into large-scale structures through rapid growth. They usually have annual net sales of less than 5 million TL. These initiatives tend to develop innovative products and expand into new markets. Thanks to their flexible structure, strong leadership and capacity to attract investment, they easily adapt to changing market conditions. In terms of industrial geography, gazelle initiatives support regional development by concentrating in universities, technoparks and industrial zones through spatial clusters. They stand out by creating employment, promoting knowledge-based production and integrating into global markets. They can also reduce the environmental impact of the industrial geography with environmentally friendly technologies on sustainability. Industrial geography examines the spatial distribution of industrial activities and the economic, social and environmental impacts of this distribution. In this context, gazelle initiatives have an important place in industrial geography with their innovative structures, rapid growth potential and technology-oriented activities. They are particularly effective in areas such as regional development, employment creation, clustering, globalization and sustainability. In Türkiye, the gazelle venture concept gained an important place in the entrepreneurship ecosystem in the 2010s with the spread of technology and digitalization. In this process, government supports (TÜBİTAK, KOSGEB), technoparks, angel investors and venture capital funds have supported the development of young and dynamic initiatives. The proliferation of entrepreneurship trainings has also contributed to this development. Gazelle initiatives in Türkiye are concentrated in technology-oriented sectors such as software, e-commerce, fintech, mobile apps and game development. A young workforce, investor interest and clustering areas contribute to the success of these initiatives. Getir (fast delivery), Trendyol (e-commerce), Peak Games (mobile gaming), Hepsiburada and Papara are examples of successful Gazelle initiatives in Türkiye. With their high growth rates, these s initiatives are creating jobs, generating export potential and strengthening Türkiye's position in the digital economy. Their resilience, especially during the pandemic, has demonstrated their ability to grow even in times of crisis. In conclusion, gazelle initiatives have a strategic role in Türkiye's economic transformation and global competitiveness. Gazelle initiatives in Türkiye are high-growth, young and dynamic businesses that make significant contributions to the economy. While there were 4,450 gazelle initiatives in 2016, this number increased to 5,275 in 2022. Looking at the sectoral breakdown, the manufacturing sector has hosted the highest number of Gazelle initiatives every year. The share of manufacturing initiatives increased from 24.11% in 2016 to 27.53% in 2022, maintaining its leadership. While the construction sector was strong in 2016 and 2018, it declined in 2020 due to economic fluctuations and showed signs of recovery in 2022. The wholesale and retail trade sector has been stable over the years, with increases in technology and service-oriented sectors such as information and communication, administrative support and accommodation services. The contribution of Gazelle initiatives to employment and turnover has varied over the years. While the ratio by turnover peaked at 2.97% in 2016, it decreased to 2.23% in 2020 and increased to 2.86% in 2022. Similarly, while the employment rate was 2.30% in 2016, it declined to 2.05% in 2020 and peaked at 2.42% in 2022. These data show that recovery has begun despite the negative effects of the pandemic. The data on initiatives births is also striking. While 397,169 new initiatives were established in 2016, this number reached 619,796 in 2022. The contribution of initiatives to employment also increased, creating more than 1 million jobs in 2022. The share of initiatives born in 2022 reached 16.15% of total initiatives, demonstrating the momentum in entrepreneurship. Moreover, gazelle initiatives birth rates were highest in the wholesale and retail trade sector. In conclusion, gazelle initiatives in Türkiye are diversifying sectorally, supported by technological developments and contributing to employment and economic growth. Despite the stagnation during the pandemic, the recovery and growth trend gained momentum again by 2022. From 2016 to 2020 (the last updated data on this subject was published in 2020), Table 4 shows the number of deceased initiatives, which refers to initiatives that

ceased their activities or closed down, the ratio of these initiatives in total initiatives and the ratio of employment provided by deceased initiatives in total employment. 342,217 initiatives closed down in 2016, which constituted 11.19% of total initiatives. In 2018, the number of deceased initiatives increased to 367,125 and the ratio rose to 11.43%. In 2020, 321,837 initiatives closed, accounting for 9.59% of total initiatives. This shows a significant decrease in the proportion of deceased initiatives. The overall decline in initiatives closures suggests that initiatives are becoming more resilient to crises. When the employment of deceased initiatives is analyzed; the employment created by closed initiatives in 2016 was 661,956 persons. This corresponds to 4.15% of total employment. In 2018, this number increased to 711,595 and the ratio was 4.29%. In 2020, the number of employment decreased to 589,957 and the ratio was 3.60%. This shows that both the number of closed initiatives decreased and the employment provided by these initiatives decreased, resulting in fewer job losses. In 2020, despite the pandemic, there was a proportional decrease in the number of closed initiatives, indicating that initiatives may have survived thanks to crisis management, government support and the resilience of entrepreneurs. The highest mortality rate in initiatives was recorded in the wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles sector with 33.9% in 2020. This sector was followed by accommodation and food service activities with 12.5% and transportation and storage with 11.8%. Istanbul stands out as the region with the highest concentration of entrepreneurship activity in Türkiye. In 2016, 24.79% of initiatives born in Türkiye were in Istanbul, rising to 25.27% in 2018, but falling to 24.96% in 2020. Similarly, the majority of deceased initiatives were also located in Istanbul, with 27.34% in 2020. The Aegean is among Türkiye's major regions in terms of initiatives birth and death rates. In 2020, the Aegean Region outperformed Türkiye's average with a birth rate of 14.67%. In the Mediterranean, there were 13.05% new initiatives births in 2020, but the rate of initiatives deaths was noteworthy at 12.41%. In 2020, there were 7.16% births in Southeast Anatolia, indicating an increase in entrepreneurship activities in the region. In the same year, the rate of deceased initiatives in Southeast Anatolia was recorded as 6.12%. In Northeast Anatolia, there were 1.46% initiatives births in 2020, while the rate of deceased initiatives was 1.29%. In Central Eastern Anatolia, 2.76% births and 2.38% deaths were recorded in 2020. Entrepreneurship activities across Türkiye show great regional variations. While regions such as Istanbul, Aegean and Mediterranean are prominent in entrepreneurship, entrepreneurship activities are lower in Eastern and Southeastern Anatolia. These differences vary depending on the level of regional economic development and sectoral concentrations. In general, entrepreneurship exhibited a positive growth from 2016 to 2020. Despite global crises such as the pandemic, entrepreneurship remained resilient and continued to contribute to the economy.

In Türkiye, Gazelle initiatives make significant contributions to the economy as innovative and technology-oriented businesses with rapid growth potential. Generally operating in the digital economy sectors, particularly in technology, e-commerce, fintech and game development, they are supported by innovative business models and technological developments. Successful examples such as Getir, Trendyol and Peak Games not only attract large investments and generate foreign currency inflows, but also increase foreign capital's interest in Türkiye and boost the country's global competitiveness. Even in times of crisis such as the pandemic, the growth and resilience of gazelle initiatives demonstrates the flexible and dynamic nature of Türkiye's entrepreneurship ecosystem. Especially with the acceleration of digitalization, e-commerce, digital finance and technology-based initiatives have shown strong performance. This indicates a more resilient entrepreneurship environment against crises. In conclusion, gazelle initiatives in Türkiye play a critical role in economic growth, innovation and job creation. Supporting them will strengthen Türkiye's position in the technology-based economy and contribute to sustainable development. Encouraging such initiatives is of strategic importance for Türkiye to be more effective in the global entrepreneurship arena.

KAYNAKÇA

- Benešová, D., Kubičková, V., Micháľková A., Krošlákova, M. (2018). Innovation activities of gazelles in business services as a factor of sustainable growth in the Slovak Republic. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 5 (3), pp.452-466. [ff10.9770/jesi.2018.5.3\(3\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2018.5.3(3))
- Birch, D. L., (1987). *Job Creation in America: How Our Smallest Companies Put the Most People to Work*. Free Press, New York.
- Cansız, M., (2013). T.C. Kalkınma Bakanlığı, Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Yayın No: 2850, Ankara.
- Čorić, G., Meter, J., & Bubić, V. (2019). Evidence from the Project Croatian Gazelles – Promotion of Sustainable Growth. *Mednarodno Inovativno Poslovanje = Journal of Innovative Business and Management*, 4(2).

- Doğan, M., (2019). İstanbul’da Sanayi Faaliyetlerinin Yapısı ve Dağılışı, Beşerî ve İktisadi Coğrafya Araştırmaları S. Üçışık Erbilin ve G. Şahin (Ed.), Beşerî ve İktisadi Coğrafya Araştırmaları “Prof. Dr. Nuran Taşlıgil’e Armağan”, (s. 259-286), Eski Babil Yayınları Ant Basım Yayın Medya Tic. Ltd. Şti, İstanbul.
- Dumansızoğlu, M., (2017). Gebze Organize Sanayi Bölgesinin Gelişim Süreci ve Mekânsal Etkileri. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dura, C., (1991). Türkiye Ekonomisi. Erciyes Üniversitesi Matbaası, Kayseri.
- İnternet Kaynağı <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=sanayi-114&dil=1>
- TÜİK, (2020). Haber Bülteni (33939). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Entrepreneurship-and-Business-Demography-2017-2019-33939>